

Més cultura de l'esforç?

Al setembre Josep Guardiola va rebre la Medalla d'Honor del Parlament de Catalunya. Durant el seu discurs, l'entrenador del Barça va dir textualment, entre altres coses: "Si ens aixequem ben d'hora i penquem som un país imparabile". La setmana passada Joaquim Maria Puyal va ser escollit Català de l'Any 2011 pels espectadors d'*Els matins* de TV3 i els

lectors d'*El Periódico*. Durant el seu discurs, el periodista esportiu va dir textualment, entre altres coses: "Hem confós la felicitat amb el diner, hem confós la crisi econòmica amb la moral, hem confós els papers, ens hem acostumat a viure bé, hem oblidat la cultura de l'esforç..." Més enllà de ser homes, vinculats al món de l'esport i idolatrats per una part de la població, el discurs de Guardiola i el de Puyal també tenen en comú l'elogi de la cultura de l'esforç. Cada vegada són més les veus que reivindiquen l'esforç com una mena de característica nacional i el reclamen com una via per superar les dificultats actuals. Sense entrar a analitzar des d'on parlen aquestes veus i per a qui parlen, sembla oportú preguntar-se què és la cultura de l'esforç.

Des d'una perspectiva sociològica, la cultura de l'esforç es pot relacionar amb el que es coneix com a meritocràcia. Es tracta d'una organització social que reconeix el talent, el mèrit, la motivació i l'esforç individual per sobre de la posició que s'ocupa en l'estructura social. És a dir, defensa les capacitats individuals més enllà de la classe social, el gènere o l'ètnia de les persones. La idea del famós Somni Americà (pots aconseguir el que et proposis) es construeix sobre el concepte de meritocràcia. Un concepte que teòricament, i només sobre paper, obre la porta a la igualtat d'oportunitats i a la mobilitat social. Una de les crítiques que s'acostuma a fer als defensors de les societats meritocràtiques és que si no es garanteix la igualtat d'oportunitats davant de la capacitat d'esforç, al final es reproduïxen les desigualtats socials. El talent, el mèrit i la motivació no són fruit d'un innatisme biològic sinó conseqüència de les condicions socials en què viuen les persones. No és casualitat

SARA MORENO

SOCIÒLOGA

tadania de tot el que està passant? Qui ha confós el diner amb la felicitat? ¿Els que volien arribar a final de mes amb una certa qualitat de vida o els que volien arribar a final de mes amb més beneficis que l'anterior?

En segon lloc, reivindicar més cultura de l'esforç per sortir de la crisi suposa socialitzar la solució d'un problema que no ha provocat tota la ciutadania. És a dir, assumir entre tots els plats bruts d'uns quants. Per què són els ciutadans els que s'han d'esforçar a tenir més paciència quan se'ls allarga la llista d'espera

per ser operats, no arriben les beques menjador o s'apuja la taxa universitària? Per què no s'exigeix esforç als que tenen més perquè acceptin l'impost de successions? Per què no s'exigeix esforç a les entitats financeres que no han actuat correctament perquè cedeixin el seu control i la seva gestió a l'Estat?

En tercer lloc, reclamar més cultura de l'esforç per recuperar el valor de les coses i la importància del treball pot ser discriminatori i, segons com, ofensiu. ¿O bé no suposa esforç a totes les dones que treballen en empreses de neteja llevar-se a les 5 del matí per anar a netejar les oficines de bancs i caixes? ¿O bé no suposava esforç a tots els homes, majoritàriament immigrants, que estaven més de 10 hores al dia posant maons durant el boom de la construcció?

¿O bé no suposa esforç a les famílies dir als seus fills que no els poden pagar les colònies de final de curs? ¿O bé no suposa esforç als treballadors i treballadores renunciar

a part del seu sou quan s'adhereixen a una vaga general? Sense entrar a comparar la importància de cada feina, segur que està més motivat el que es lleva ben d'hora cada matí per anar a entrenar uns jugadors de futbol que cobren sous milionaris que el que es lleva cada matí, una mica abans, per netejar el carrers camí de l'estadi.

La cultura de l'esforç és un discurs que pot funcionar només entre els més privilegiats. D'una banda, no tothom té la mateixa capacitat d'aconseguir el que es mereix, les condicions de partida no perdonen: poder estudiar ajuda a triomfar professionalment. De l'altra, no tothom es mereix el que té: qui es mereix la pobresa? Reivindicar talent, motivació i mèrit és com reivindicar solidaritat amb una marató per la pobresa. En tots dos casos existeix el perill d'individualitzar el problema, socialitzar la solució i discriminar la població.

que els més talentosos, meritosos i motivats siguin persones de classes més benestants. Des d'aquesta perspectiva, reivindicar i reclamar més cultura de l'esforç en un context de crisi com l'actual suggereix tres reflexions.

En primer lloc, reivindicar la cultura de l'esforç com allò que teníem, que hem perdut pel camí i que necessitem recuperar per aconseguir allò que volem suposa la individualització de l'origen del problema. S'obliga a assumir part de responsabilitat més enllà de la que pertany a cadascú. Quin grau de responsabilitat té la ciu-

La cultura de l'esforç és un discurs que funciona només entre els més privilegiats. No tothom té la mateixa capacitat d'aconseguir el que es mereix